

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВУСАТОЮ СИНИЦЕЮ (*PANURUS BIARMICUS*) НА ПІВДНІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Д.Г. Очеретний

вул. Гашека, 22/6, м. Київ, 02090, Україна
✉ od_parus@ukr.net

Gashec str, 22/6, Kyiv, 02090, Ukraine

Observations on Bearded Tit (*Panurus biarmicus*) in the south of Vinnytsia region. - D.G. Ocheretnyy. - *Berkut*. 30 (2). 2021. - Data about wintering were collected in Tulchin and Nemyriv districts in 1990–2004. Population density in winter made on average 2.9 ± 0.5 ind./km² (13 seasons, range: 0.0 to 6.0 ind./km²). Breeding of Bearded Tits in environs of Tulchin were observed since 2020. [Ukrainian].

Key words: breeding, wintering, population density, habitat.

Спостереження за зимівлею вусатих синиць проводилися в 1990–2004 рр. у Тульчинському та Немирівському районах. Середня густина населення взимку становила $2,9 \pm 0,5$ ос./км² (13 сезонів, коливання від 0,0 до 6,0 ос./км²). Гніздування в околицях Тульчина на р. Сільниця спостерігається з 2020 р.

Ключові слова: гніздування, зимівля, густина населення, біотоп.

З 2020 р. ми спостерігаємо гніздування вусатої синиці (*Panurus biarmicus*) на р. Сільниця біля північної околиці м. Тульчин. Це верхів'я ставка разом із риборозплідниками с. Нестерварка загальною площею 150 га. Паралельно руслу проходить обвідний канал. Дана акваторія щільно заросла очеретом звичайним (*Phragmites australis*) заввишки 2,5 м і площею 5 га. Поблизу знаходяться ділянки, на яких ростуть рогіз широколистяний (*Typha latifolia*), рогіз вузьколистий (*T. angustifolia*) та комиш озерний (*Scirpus lacustris*) загальною площею 9 га. На узбіччях ставків знаходяться зарості бур'янистої рослинності, окремі дерева верб, осокорів, вільхи. З 1990 по 2004 рр. вивчалася зимівля вусатої синиці в Тульчинському та Немирівському районах Вінницької області. Підраховувалася чисельність птахів серед відкритого долинного ландшафту на постійному фіксованому маршруті біля с. Холодівка Тульчинського району довжиною 2,5 км. Всього проведено 67 спостережень. Розрахунки зроблено за методикою О.П. Кузякіна (Кузякин и др., 1958).

19.07.2020 р. ми спостерігали двох молодих вусатих синиць та одного дорослого птаха на ставках р. Сільниця біля м. Тульчин. Птахи перелітали з масиву очерету в зарості рогазу. Молоді синиці випрохували їжу в дорослої особини.

13.06.2021 р. в цьому ж місці відмічений дорослий самець, що перелітав з масиву очерету в зарості рогазу й годувався минулорічним його насінням. 23.07.2021 р. за 200 м від імовірного місця гніздування спостерігали 6 молодих птахів та одного дорослого самця. Птахи харчувалися переважно в нижньому ярусі рогазу, потім, перегукуючись, перелітали й годувалися торішнім насін-

ням рогазу у верхньому ярусі. Цього ж дня на сусідньому ставку на відстані 4 км відмічена ще одна особина вусатої синиці.

Під час зимівлі поява вусатих синиць у долинних біотопах півдня Вінницької області відбувається в кінці жовтня – початку листопада й нерідко співпадає з такими метеоявищами як льодостав (3.11.1991 р., 4.11.1999 р., 13.12.2003 р.) чи випадання першого снігу (1.11.1992 р.). Під час осінньої міграції спостерігались окремі зграї: 18 особин – 3.11.1990 р., 15 – 17.11.1993 р., 10 – 1.10.1997 р. Протягом зими густина населення вусатих синиць становить у середньому $2,9 \pm 0,5$ ос./км² (дані за 13 зимових сезонів, коливання від 0,0 до 6,0 ос./км²). Невеликими зграйками по 2–6 особин, часто перегукуючись, птахи перелітають з місця на місце та харчуються на китицях очерету, качалках рогазу. Ночівля відбувається в масивах рогазу. Закінчення зимівлі вусатих синиць припадає на середину січня. Найбільш раннє формування зимувальних зграй ми спостерігали 1.10.1995 р. Найдовше затримувались птахи на даній території у 1992 р. – до 22.03. У зимовий сезон 1996–1997 рр. птахи на обліковому маршруті були відсутні взагалі завдяки теплій зимі з частими відлигами. Найбільшу чисельність спостерігали в багатосніжну зиму 2001–2002 рр. – густина населення досягала 6,0 ос./км².

ЛІТЕРАТУРА

Кузякин А.П., Рогачева Э.В., Ермолова Т.В. (1958): Метод учета птиц в лесу для зоогеографических целей. - Уч. зап. МОПИ им. Н.К. Крупской. 65 (Тр. каф. зоологии, вып. 3): 99-117.